

POSTANOWIENIE Z DNIA 15 LIPCA 2010 R.

WO 9/10

Jakkolwiek pozostawienie bez rozpoznania zażalenia na postanowienie prokuratora o umorzeniu śledztwa stanowi czynność sądową w postępowaniu przygotowawczym (art. 430 § 1 i art. 465 § 2 w zw. z art. 329 § 1 k.p.k.), to jednak zaskarżenie takiego rozstrzygnięcia (art. 430 § 2 k.p.k.) uruchamia już postępowanie sądowe, które w razie zakończenia go prawomocnym orzeczeniem sądu odwoławczego, może być wznowione w trybie określonym przepisami rozdziału 56 Kodeksu postępowania karnego

Przewodniczący: sędzia SN W. Błuś.

Sędziowie SN: J. B. Rychlicki, M. Pietruszyński (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy w sprawie ppłk. rez. Mariana K., płk. Franciszka A., ppłk. Waldemara C., co do których prowadzone śledztwo o czyny wyczerpujące dyspozycję art. 270 § 1 k.k., art. 270 § 1 k.k. w zb. z art. 231 § 1 k.k. art. 271 § 1 k.k. w zb. z art. 231 § 1 k.k. zostało umorzone postanowieniem prokuratora Wojskowej Prokuratury Okręgowej w W. z dnia 23 maja 2005 r., po rozpoznaniu na posiedzeniu w Izbie Wojskowej kwestii wznowienia z urzędu postępowania karnego zakończonego prawomocnym postanowieniem Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 8 sierpnia 2005 r., utrzymanym w mocy postanowieniem tego Sądu z dnia 28 września 2005 r., o pozostawieniu bez rozpoznania zażalenia wniesionego przez ppłk. rez. Ryszarda J. na postanowienie z dnia 23 maja 2005 r. o umorzeniu śledztwa w zakresie czynów określonych w art. 270 § 1 k.k. oraz nieuwzględnienie

niu zażalenia złożonego na postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 8 sierpnia 2005 r. w zakresie pozostałych czynów,

nie wznowił postępowania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem prokuratora Wojskowej Prokuratury Okręgowej w W. z dnia 23 maja 2005 r. umorzono śledztwo prowadzone, z zawiadomienia ppłk. rez. Ryszarda J., przeciwko płk. rez. Marianowi K. o czyny określone w art. 270 § 1 k.k. i czyny określone w art. 271 § 1 k.k. w zb. z art. 231 § 1 k.k. oraz przeciwko płk. Franciszkowi A. i ppłk. Waldemarowi C. o czyny określone w art. 271 § 1 k.k. w zb. z art. 231 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

Na to postanowienie zażalił się ppłk rez. Ryszard J.

Postanowieniem z dnia 8 sierpnia 2005 r., Wojskowy Sąd Okręgowy w W. pozostawił bez rozpoznania zażalenie w zakresie rozstrzygnięcia odnoszącego się do czynów płk. rez. Mariana K. określonych w art. 270 § 1 k.k., jako pochodzące od osoby nieuprawnionej oraz nie uwzględnił zażalenia w części dotyczącej pozostałych rozstrzygnięć zawartych w zaskarżonym postanowieniu i utrzymał je, w tej części, w mocy.

Na to postanowienie, w części dotyczącej pozostawienia bez rozpoznania zażalenia wniesionego na postanowienie o umorzeniu śledztwa, zażalenie wniósł pełnomocnik ppłk. rez. Ryszarda J.

Wojskowy Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 28 września 2005 r., zażalenia nie uwzględnił i zaskarżone postanowienie utrzymał w mocy.

W dniu 9 czerwca 2010 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek Ryszarda J., reprezentowanego przez pełnomocnika będącego adwokatem

i przez tego pełnomocnika podpisany, o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 8 sierpnia 2005 r., utrzymanym w mocy postanowieniem Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 28 września 2005 r., z uwagi na to, że w wydaniu pierwszego orzeczenia brał udział sędzia, który w chwili orzekania nie miał prawa orzekania w Wojskowym Sądzie Okręgowym w W., gdyż był sędzią Wojskowego Sądu Garnizonowego w W., a uchybienie to nie stanowiło przedmiotu rozważań Sądu orzekającego w tej sprawie na podstawie art. 430 § 2 k.p.k. W konkluzji wnioskodawca wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz postanowienia Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 28 września 2005 r. i przekazanie sprawy właściwemu sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył.

Pełnomocnik pokrzywdzonego Ryszarda J. złożył wniosek o wznowienie postępowania z powodu jednego z uchybień wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k. W orzecznictwie przyjmuje się, że wznowienie postępowania karnego właśnie z takiego powodu możliwe jest tylko z urzędu, nie zaś na wniosek strony (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2005 r., I KZP 5/05, OSNKW z 2005 r., z. 6, poz. 46). Strona może jednak na podstawie art. 9 § 2 k.p.k. sygnalizować organowi procesowemu istnienie potrzeby podjęcia czynności z urzędu. I tak ten „wniosek” odczytał Sąd Najwyższy. Dokonując merytorycznej oceny sygnalizacji, zdaniem Sądu Najwyższego, zasadne było w pierwszej kolejności wskazanie w jakiej sytuacji możliwe jest, w świetle uregulowań zawartych w Kodeksie postępowania karnego, wznowienie postępowania karnego. W świetle tych przepisów wznowia się postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem w sytuacji stwierdzenia zaistnienia przesłanek wskazanych w art. 540, 540a, 542 § 3 k.p.k. W przedmiotowej sprawie podstawą wznowienia mogłoby być zaistnienie przyczyny wymienionej w art. 542 § 3 k.p.k., a to uchybienia wska-

zanego w art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k., oczywiście pod warunkiem, że prawomocne orzeczenie sądu wydane po rozpoznaniu zażalenia na postanowienie prokuratora o umorzeniu śledztwa zostałyby uznane za kończące postępowanie sądowe. Tylko w takiej sytuacji mogłyby znaleźć zastosowanie przepisy rozdziału 56 Kodeksu postępowania karnego, wyraźnie odwołujące się do postępowania sądowego zakończonego prawomocnym orzeczeniem. Zatem w tej sprawie istotnym problemem było rozważenie, czy postanowienie sądu wydane na skutek zażalenia wniesionego na postanowienie o umorzeniu śledztwa w fazie *in personam* kończy postępowanie sądowe, czy też postępowanie przygotowawcze. Rozważenie przepisów regulujących tok postępowania w sprawie zażalenia pokrzywdzonego na postanowienie o umorzeniu śledztwa oraz podzielenie argumentacji zawartej w postanowieniu Sądu Najwyższego z 12 marca 2009 r., WO 2/09, OSNKW 2009, z. 6, poz. 50, upoważnia do stwierdzenia, że postanowienie sądu utrzymujące w mocy postanowienie prokuratora o umorzeniu śledztwa, kończy jedynie postępowanie przygotowawcze, a nie postępowanie sądowe, w związku z czym po uprawomocnieniu się, nie może być w ogóle uchylone w trybie wznowienia postępowania określonego przepisami rozdziału 56 Kodeksu postępowania karnego, a zatem również z urzędu, w razie ujawnienia się uchybienia wskazanego w art. 439 § 1 k.p.k. Analiza tych samych unormowań prawnych prowadzi do wniosku, że postanowienie sądu (wydane w trybie art. 329 § 1 i 2 k.p.k.) o pozostawieniu bez rozpoznania zażalenia pokrzywdzonego wniesionego na postanowienie prokuratora o umorzeniu śledztwa stanowi „czynność sądową w postępowaniu przygotowawczym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2003 r., I KZP 17/03, OSNKW 2003, z. 7-8, poz. 70). W sytuacji uprawomocnienia się tego postanowienia, bez postępowania odwoławczego, kończy ono jedynie postępowanie przygotowawcze. W związku z tym tak uprawomocniona decyzja sądu nie może być uchylona w trybie przepisów

wskazanych w rozdziale 56 Kodeksu postępowania karnego. Natomiast w sytuacji wniesienia zażalenia na postanowienie sądu o pozostawieniu bez rozpoznania zażalenia na postanowienie prokuratora o umorzeniu śledztwa, dopiero rozpoznanie tego zażalenia stanowi również „czynność sądu, ale już postępowania sądowego”. Zatem orzeczenie sądu zapadłe po rozpoznaniu tego zażalenia kończy postępowania sądowe i może być ewentualnie uchylone w trybie wznowienia postępowania określonego przepisami rozdziału 56 Kodeksu postępowania karnego.

W tej sprawie takie zażalenie, skierowane przeciwko rozstrzygnięciu Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 8 sierpnia 2005 r., w części pozostawiającej zażalenie pokrzywdzonego na postanowienie prokuratora o umorzeniu śledztwa bez rozpoznania, zostało wniesione i rozpoznane przez Wojskowy Sąd Okręgowy w W. na podstawie art. 430 § 2 k.p.k., a następstwem tego było wydanie orzeczenia o utrzymaniu w mocy postanowienia sądu, wydanego na podstawie art. 329 § 2 k.p.k. Uwzględniając te wypowiedzi stwierdzić należało, że postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 8 sierpnia 2005 r., w części dotyczącej utrzymania w mocy postanowienia prokuratora o umorzeniu postępowania przygotowawczego *in personam* było orzeczeniem kończącym jedynie postępowanie przygotowawcze i nie może być objęte postępowaniem wznowieniowym. Rozpatrując z kolei możliwość wznowienia z urzędu postępowania w części dotyczącej rozstrzygnięć sądowych zapadłych w przedmiocie pozostawienia bez rozpoznania zażalenia pokrzywdzonego na postanowienie o umorzeniu śledztwa, stwierdzić należało, że choć na skutek przeniesienia czynności sądu w fazę postępowania sądowego i prawomocnego zakończenia tego postępowania, formalnie dopuszczalne byłoby wznowienie postępowania we wskazanym zakresie, jednak brak sygnalizowanego uchybienia wymienionego w art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. musiał skutkować wydaniem orzeczenia o niewznawianiu z urzędu postępowania również w tym

przedmiocie. Rozważając przedstawioną sygnalizację Sąd Najwyższy ustalił, że sędzia biorący udział w wydaniu postanowienia Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 8 sierpnia 2005 r. miał uprawnienie, przekazane mu aktem delegacji podpisanym przez podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości, do pełnienia obowiązków sędziowskich w Wojskowym Sądzie Okręgowym w W. od 16 marca 2005 r. do 31 grudnia 2005 r. i przewodniczenia w sprawach rozpoznawanych przez ten sąd w pierwszej instancji w składzie jednego sędziego i dwóch ławników albo w składzie jednego sędziego. Podnieść również należało w zakresie ważności aktu delegacji, że ustawowe uprawnienia Ministra Sprawiedliwości do delegowania sędziego do pełnienia obowiązków w innym sądzie może być w jego zastępstwie, albo z jego upoważnienia wykonywane przez sekretarza stanu lub podsekretarza stanu (uchwała pełnego składu Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2007 r., BSA 1-4110-5/07, OSNKW 2007 r., z. 12, poz. 85).

Dyspozytywna część orzeczenia Sądu Najwyższego wyraża to, co faktycznie postanowiono w wyniku rozpoznania podjętej z urzędu sprawy (zob. M. Biłyj i A. Murzynowski: Wznowienie postępowania karnego w PRL w świetle prawa i praktyki, Warszawa 1980, s. 136).

Z tych powodów orzeczono jak na wstępie.